

Over de geur van versgemaaid gras

Misschien is niets geheel waar, en zelfs dat niet. (Multatuli, Idee 1).

"Heimwee is het verlangen naar zekerheid, warmte en de geur van vroeger", lees ik in een artikel van de hand van iemand die heeft doorgeleerd. Nee zeg, de geur van gras als het net gemaaid is... , nog sterker: de geur van hooi. Na honderd hooiwagens die je stuk voor stuk met rituele handgebaren hebt 'aangeplakt' mag je een wens doen. Klasgenoot Jaap van Dam is al ver over de honderd als ik met veel moeite de eerste vijftig bijeen heb gesprokkeld.

1955, mijn wereld is overzichtelijk, de zekerheden onaantastbaar.

De eerste aardbeving vindt plaats als voor het raam van een huis aan het eind van de straat een verkiezingsaffiche van de PvdA verschijnt! Socialisten binnen handbereik. Dat is nieuw. Ik weet dat niet alle aardbewoners het christelijk geloof aanhangen, maar dat is een theoretisch weten. Een ongelovige in dezelfde straat is andere koek. Glurend uit mijn ooghoeken probeer ik een glimp op te vangen van wat zich achter de kleine ramen van het duivelse bolwerk afspeelt. Wat voor mensen zouden het zijn? Zou je aan hen kunnen zien dat ze heidenen zijn? Aan hun tuin in elk geval wel: bij hen geen strakgeschoren ligusterhaag en keurig grindpad naar de schuur. In plaats daarvan onkruid. Wieden doen ze niet, op zaterdagmiddag de omgeving rond hun huis netjes aanharken al evenmin. 't Is duidelijk: socialisten zijn sloddervossen, heidenen deugen niet.

Toch, de twijfel is gezaaid, mijn zekerheden beginnen te wankelen.

En overgegaan is dat twijfelen sindsdien niet meer.

"Wat wil je later worden?" Op deze plek heb ik al eerder verslag gedaan van de verwarring waar ik aan ten prooi viel als een meelevende oom me onverhoeds overviel met een dergelijke vraag. Ik kon daarop geen antwoord geven, wist feilloos wat ik niet wilde, maar kon niets bedenken waar ik mijn leven wèl aan zou willen wijden. Dat dat uiteindelijk de Meteorologie is geworden berust dan ook op louter toeval. Met veel vallen en tot nu toe net één keer vaker opstaan, ben ik erin geslaagd de intrinsiek aanwezige onzekerheden waarop dit vak is gegrondvest te pareren. Met mijn rationalisaties ben ik onderhand zelfs zover gevorderd dat ik me onlangs op een feestje hoorde zeggen dat het mooie van meteorologie bedrijven is dat het je leert bescheiden te zijn. "Meteorologie", zo kon je me onlangs op dat partijtje te berde horen brengen "is weliswaar een onderdeel van de natuurwetenschappen, maar meteorologen zijn beter dan wie ook doordrongen van het feit dat exactheid niet bestaat, dat er altijd een grote mate van onzekerheid aan je uitspraken kleeft!".

Och arme, het schaamrood stijgt me naar de kaken als ik aan die bijeenkomst denk, aan wat ik daar allemaal heb staan oreren.

Ik weet dat natuurwetenschappelijke exactheid een illusie is, een fictie, maar dat is een theoretisch weten, een kernfysicus horen beweren dat hij er geen flauw idee van heeft wat er werkelijk in de atmosfeer wordt geloosd als de kerncentrale van

Borssele ontploft is andere koek. Samen met hem, met collega-meteorologen en heel veel andere deskundigen buigen we ons over de vraag hoe het Nationaal Plan voor de Kernongevallenbestrijding aan kwaliteit kan winnen, en de ene na de andere wetenschapper hoor ik zeggen: "meer dan een benadering is het niet hoor, het kan ook een factor 10 tot 100 groter of kleiner zijn".

Nokkerstiene, niet alleen meteorologen worden verteerd door onzekerheden, ook de kernfysicus, de stralingsbioloog en de voedingsdeskundige slaan er maar een slag naar. Hoe durft iemand op grond van zoveel onzekerheden nog een beslissing te nemen?

Vierentwintig uur later zit ik in een collegezaal in Utrecht en hoor ik Anders Persson beweren dat Holton het bij het verkeerde eind heeft, dat Bjerkness nu al decennia lang verkeerd geciteerd wordt en dat de Coriolis-kracht totaal anders werkt dan fysici beweren. Is er dan echt niets meer zeker?

Volwassen zijn is weten dat niets zeker is en toch staande blijven.

Kom, laat ik het gras maar eens gaan maaien.

Bilthoven, 21 november 1999